

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONEDELJEK, 28. DECEMBRA (DEC. 28), 1942 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 254
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ruska armada se približala važnemu železniškemu središču

Nadaljnjih 14,500 nemških vojakov padlo v bitkah z Rusi na južozapadni strani Stalingrada. Stalin in Molotov napovedala osvoboditev Ukrajine.—Ameriški letalci potopili tri osiščne parnike, dva pa poškodovali v napadu na Bizerto in Sfax. Neapel in Taranto, italijanski luki, tarča bombardiranja iz zraka.—Avstralske in ameriške čete zabile zagozdo med japonske pozicije na Novi Gvineji

Moskva, 28. dec.—Ruska armada je prodrla devet milj daleč na južozapadni strani Stalingrada in dospela do točke, ki je oddaljena samo dvajset milj od Kotelnikovske, važnega železniškega središča, se glasi uradni komunikacije. Okupirala je nadaljnjih šest mest v ofenzivi in se približala Vorosilovgradu, industrijskemu središču v Donški kotlini.

Vrhovno poveljstvo poroča, da so ruske čete zasedle štirinajst velikih mest na južozapadni strani Stalingrada v zadnjih štirih dneh in prodrle 24 do 37 milj naprej.
"Na centralni fronti in ozemlju na južovzhodni strani Nalčika so naše čete še vedno v ofenzivi," se glasi komunikacije. "Odpor sovražnika je bil strti."
Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so Rusi izvršili uspešne napade na pozicije nemškega vojskovanja na ozemlju med Rostovom in Voronežem.

London, 28. dec.—Francoske čete so ujele več sto nemških in italijanskih vojakov v vojnih operacijah pri Pont-du-Fahsu, 36 milj južovzhodno od Tuniza, glavnega mesta Tunizije, se glasi radijsko poročilo iz Maroka. To je sledilo naznanilu, da so ameriške letelce trdnjave potopile tri osiščne parnike, dva pa poškodovala v napadu na Bizerto in Sfax.

Ameriške in britske čete so prej okupirale hribe na ozemlju, ki je oddaljeno okrog trideset milj od Tuniza. Kontrola teh hribov je važnega pomena v ofenzivi zavezniške sile, katere cilj je okupacija Tuniza in Tebourbe.

Moskva, 26. dec.—Ruske čete so vrgle Nemce nazaj petnajst milj v stratežnem sektorju pri Kotelnikovu na južozapadni strani Stalingrada, ubili in ujeli nadaljnjih 14,500 sovražnikov ter reokupirali več mest in vasi v ofenzivi na ozemlju ob reki Don, pravi uradni komunikacije. Od začetka ofenzive na tej fronti so Nemci izgubili 106.700 vojakov. Število vključuje ubite, ranjene in ujele.

Komunikacije dostavljajo, da so Nemci izgubili v bitkah z Rusi v sektorju pri Kotelnikovu 9000 vojakov, 300 tankov, 268 bojnih letal in 160 težkih in lahkih tolov v zadnjih treh dneh. Vsi nemški protinaskoki na ruske pozicije so bili odbiti.
Rusi zmagujejo tudi na kavkaški fronti. V ofenzivi na južovzhodni strani Nalčika so prodrli petnajst milj daleč in okupirali osem mest in vasi. Vrhovno poveljstvo trdi, da so Rusi v ofenzivah na štirih frontah reokupirali več ozemlja nego lansko leto. Ta ozemlja leži v kotlini ob reki Don, severno od Stalingrada ob progi železnice Stalingrad-Lihaja in na južozapadni strani Stalingrada.

Na centralni fronti so ruske armade okupirale stratežne pozicije v bližini Velike Luke, ki je oddaljena 90 milj od latvijske meje, in pri Rževu. Nadaljnjih dva tisoč Nemcev je padlo v bitkah z Rusi na fronti pri Rževu in Rusi so razbili 45 tankov in vojaških motornih vozil. Znotraj Stalingrada se srdite boje nadaljujejo. Nemška bojna črta na severozapadni strani tega mesta je bila prebita v več

Mogočnost Goeringovega trusta

Kontrola industrijskih korporacij

London, 26. dec.—Medzavezniški informacijski odbor, ki zbira podatke o verigi ekonomskega suženjstva, katero so naciji skovali in v kateri drže prebivalce v okupiranih deželah, je razkril, da "Reichswerke", največji nemški trust pod kontrolo maršala Wilhelma Goeringa, vključuje ogromen imperij industrijskih korporacij. Ta trust je skupna lastnina nemške države in privatnih industrijev.

Trust kontrolira belgijski kartel Solway, škodovne tovarne za topove v Čehoslovaški, francoske municijske tovarne Pettis Fils de Francois de Wendel in druge kompanije na Norveškem, Grškem, Poljskem, Rumunskem, kakor tudi tovarne in rudnike v okupirani Rusiji. Informacijski odbor je ugotovil, da je Goeringov trust zasegel vse te industrije.

Odbor je naznanil, da bo kmalu objavil detajlirano poročilo, vsebuječe podatke, kako so naciji dobili kontrolo nad industrijami v podjarmljenih deželah. To se bo nanašalo izključno na ekonomske faze nacistične okupacije.

Naciji izvajajo program, katerega je sestavil dr. Walther Funk, nemški ekonomski minister, pred dvema letoma. Takrat je Funk dejal, "da se morajo vsa evropska tržišča prilagoditi nemškim." Program se izvaja dosledno in brezobzirno in pod geslom, da morajo industrije v vseh okupiranih deželah zalagati nacistično vojno mašino s potrebnim materialom.

Finska pozdravila napad na Ameriko

Proslave v Helsinku po japonskem udarcu na Pearl Harbor

Washington, D. C., 26. dec.—Zdaj je bilo razkrita, da je finska vlada pozdravila japonski zahrbtiti napad na Pearl Harbor, Havaj, ki je bil izvršen 7. decembra preteklega leta. V japonskem poslanstvu v Helsinku so se vršile proslave, katerih se je udeležil tudi finski premier Juho Rangell, po napadu na Pearl Harbor. Rangell je v svojem govoru poveljeval napad.

Amerika je po radiu obvestila finko ljudstvo o teh poslavah v finskem jeziku. Ameriška vlada je bila informirana, da so se proslave v japonskem poslanstvu udeležili reprezentantje ovisnih vlad in satelitov, visoki finski uradniki, med temi tudi zunanji minister Witting.

Rangell je potem dobil od Japonske najvišje odlikovanje — red vzhajajočega solca. Pozneje je finska vlada počastila japonskega cesarja Hirohita s podelitvijo reda bele rože. Informacije, da so člani finske vlade pozdravili japonski napad na Pearl Harbor, so razočarale ameriško vlado, ki je smatrala Finsko mnogo let za svojo prijateljico.

Proslave so morda eden izmed vzrokov odhoda ameriškega poslanika Arthurja F. Schoenfelda iz Helsinkia. On je zdaj na poti domov.

GIRAUD PREVZEL OBLAST V SEVERNI AFRIKI

Morilec admirala Darlana usmrčen

ROOSEVELT OBSODIL UMOR

Alžir, Alžirija, 26. dec.—General Henri Giraud, vrhovni poveljnik francoske oborožene sile, junak obeh svetovnih vojn in najbolj prominentna osebnost, okrog katere se zbirajo uporni Francozi, je bil ustoličen kot začasni vladar vseh francoskih kolonij v Afriki po umoru admirala Jeana Darlana, načelnika civilne administracije v severni Afriki.

Darlana je ustrelil v njegovi palači 20 let star fant, čigar pravo ime ni bilo objavljeno iz razloga "narodne varnosti". Atentator je prišel v Darlanovo palačo pod imenom "Morand" in oddal dve krogli na admirala. Morilec ni vedel, ko so ga prijeli in odvedli v zapor, da so krogle ubile Darlana. "Zal mi je, ker se je moj namen izjalovil," je dejal.

Ko je bil informiran, da je njegova žrtev mrtva, je rekel: "To je dobro. Zdal me lahko ustrelile."

Atentator, čigar oče je Francoz, mati pa Italijanka, je bil sinoči obsojen v smrt in danes ustreljen. Njegova mati živi v Italiji.

(V Madrid dospela poročila iz Afrike namigujejo, da je bil atentator član milice Jacquesa Doriota, bivšega francoskega komunista, ki je postal fašist in vodja francoske ljudske stranke in zdaj kooperira z osiškem.)

London, 26. dec.—Umor admirala Darlana je izzval resne komplikacije. Premier Winston Churchill je takoj po naznanilu, da je Darlan postal žrtev atentata, konferiral z generalom Charlesom de Gaullem, načelnikom odbora borbenih Francozov. Bojazen je, da bo umor imel resne posledice.

Govorniki na osiščnih radiopostajah so zagnali krik, da je Velika Britanija odgovorna za umor Darlana. Borbeni Francozi pobijajo šušljajočo kampanjo, da so oni najeli atentatorja.

Washington, D. C., 26. dec.—Predsednik Roosevelt je dejal, "da je umor admirala Darlana strahopeten in obsodbe vreden čin. Uverjen sem, da se voditelji vseh združenih narodov strinjajo s to izjavo. Upam, da bo atentator dobil zaslužen kaznen."

Anglija odlikovala ameriškega generala

Čungking, Kitajska, 26. dec.—Angleški poslanik je v imenu svojega kralja odlikoval ameriškega generala Claira L. Chennaulta, poveljnika ameriške letalske sile na Kitajskem. Podelil mu je red britanskega imperija prve vrste v znak priznanja za slug in junštva, ki ga demonstriral kot poveljnik "letečih tigrov."

Trije vojaki ubiti pri avtni nesreči

Silver City, N. M., 26. dec.—Trije vojaki so bili ubiti, dvajset pa ranjenih, ko je avtobus, s katerim so se vračali v vojaško taborišče pri Demingu, na ovinku zdrčal s ceste in treščil v globino. Ranjenec so odpeljali v bolnišnico v Fort Bayardu.

Domače vesti

Našli ubitega na cesti

Biwabik, Minn.—Pred dnevi so našli na cesti med Gilbertom in Virginijo rojaka Jos. Šerka ubitega in zelo razmesarjenega. Ni dvoma, da ga je nekdo povozil z avtom in potem pustil na mestu. Nesrečnik je bil doma od Zatične na Dolenjskem in zapuščal ženo, katere je že tri leta v umobolnici, dalje sinove v armadi in druge.

Vesti iz gornjega Michigana

Calumet, Mich.—Dne 14. dec. je tukaj umrl pionir Jože Sprajcar, star 66 let in doma od Črnomlja v Beli Krajini, ki je tukaj bival okrog 46 let. Zapustil je tri sinove in pet hčera.—Iz Detroita je prišla novica, da je tam umrl bivši Calumetčan Jos. Štrucej, star 51 let in rojen tukaj. Bil je ameriški vojak v prvi svetovni vojni in zapuščal ženo, tri sinove, dve hčeri in petero bratov.—Rojak John Plut je bil uradno obveščen, da je bil njegov sin, korporal Joseph F. Plut, težko ranjen nekje na Pacifiku.

Iz Pennsylvanije

Verona, Pa.—Pred dnevi je umrla Mary Cestnik, stara 47 let in rojena v Irwinu, Pa. Zapuščala moža, dva sinova (pri vojakih) in dve hčeri. Bila je članica društva 216 SNPJ.—V Centru, Pa., je pa umrla Mary Cesar, stara 78 let in rojena v Hotavljah nad Škofjo Loko, ki zapuščala dva sinova. Tam je tudi umrl Jakob Dekleva, star 76 let, in doma iz Preme pri Ilirski Bistrici. V Ameriki je bil 40 let in zapuščal dva sinova in tri hčere.

Clevelandske vesti

Cleveland.—Dne 23. decembra je umrl znani slovenski trgovec Fred Jazbec, star 51 let in rojen v Sv. Petru pod Svetimi gorami na Štajerskem. V Ameriki je bil 29 let in zapuščal ženo, dva sinova in hčer, znano odlično sopranistko. Bil je član društva 5 SNPJ.—V bolnišnici je umrl George Rus, star 66 let in doma iz Turjaka na Dolenjskem. V Ameriki je bil 40 let in tukaj je ostal brez sorodnikov.—Josephine Sircelj se je zlomila noge na dveh mestih, ko je padla po ledu na ulici. Nahaja se v bolnišnici.

Cankarjev glasnik

Chicago.—Decembrska številka Cankarjevega glasnika, mesečnika za leposlovje in pouk, ima sledečo vsebino: Ameriški Slovenci so dozorili (uvodnik), Poslanica slovenskemu narodu, Zedinjena Slovenija, Ivan Zorman: Ljubi fantič, srečno hodi (pesem), Ivan Jontez: Mehurček iz mlince (pesem), William F. McDermott: Levjesrečni zajci, Usodna ljubezen volčjega kralja, Etbini Kristian: Na rodni grudi (nadaljevanje igre), V senci albarskih planin (nadaljevanje novele), Književnost.—Cankarjev glasnik stane tri dolarje na leto, posamezna številka pa 30c. Naslov: Cankarjev glasnik, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Green obsodil nacistično zverstvo proti židom

Washington, D. C., 26. dec.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je ostro obsodil nacistično zverstvo proti židom v okupiranih državah. Dejal je, da so zločini ne samo proti židom, temveč vsemu človeštvu. Green je izrekel obsodbo na podlagi poročil, da so naciji poklali več sto tisoč židov v okupiranih državah.

Italijanski senator podlegel poškodbam

London, 26. dec.—Alberto Salucci, član italijanskega senata, je podlegel poškodbam, katere je dobil v atentatu. To potrjuje radijsko poročilo iz Rima. Policija se ni dobila atentatorja v svoje roke.

Amerika in Mehika podpisali pogodbo

Mednarodni trgovinski program raztegnjen

Washington, D. C., 26. dec.—Amerika in Mehika, zaveznici v vojni proti osiškem, sta podpisali trgovinsko pogodbo, prvo te vrste. V imenu Amerike je pogodbo podpisal državni tajnik Cordell Hull, v imenu Mehike pa poslanik Francisco C. Najera. Ceremonija v zvezi s podpisom pogodbe so se vršile v Hullovmem uradu.

Program sklepanja trgovinskih pogodb, ki ga je pričel izvajati Hull, je dobil mednarodni značaj. Mehika je petnajsta latinska republika, ki se je pridružila Ameriki s sklenitvijo pogodbe. Slične pogodbe so prej sklenile z Ameriko Kuba, Haiti, Brazilija, Honduras, Colombija, Guatemala, Nikaragva, El Salvador, Kostarika, Ekvador, Venezuela, Argentina, Peru in Urugvaj.

Pogodba z Mehiko vključuje dolgo listo carinskih koncesij. Ena teh je provizija glede preloka restrikcij na uvoz surovega mehiškega olja v Združene države. Druge koncesije se nanašajo na uvoz goveje živine, konj, sadja, zelenjave, cinka, svinec in lesa.

Koščljiv problem, nanašajoč se na konfiskacijo lastnine ameriških oljnih kompanij v Mehiki, je bil rešen prej s sklenitvijo dogovora. Mehika vlada se je obvezala, da bodo prizadete kompanije dobile odškodnino za zaseženo lastnino.

Ameriška misija odpotovala v Rusijo

Studija metod produkcije umetnega kavčuka

Washington, D. C., 26. dec.—William M. Jeffers, načelnik divizije za kavčuk v odboru za produkcijo vojnega materiala, je naznanil, da je misija štirih članov odpotovala v Rusijo, kjer bo študirala ruske metode produkcije umetnega kavčuka.

Rusi uspešno izdelujejo umetni kavčuk že deset let iz petroleja, alkohola in regrata. Ameriški poljedelski department je začel tudi eksperimentirati z izdelovanjem kavčuka iz različnega materiala.

Poročila, ki pa niso bila uradno potrjena, pravijo, da je vir kavčuka, ki ga potrebujejo ruske motorne armade, Japonska. Slednja je dobila ogromne planaze naravnega kavčuka z okupacijo holandske Vzhodne Indije in Malajskega polotoka. Te planaze so pred japonskim napadom na Pearl Harbor, Havaj, zalagale Ameriko s kavčukom. Rusija in Japonska nista v vojni druga proti drugi, čeprav so oborožene sile obeh držav zbrane na meji med Sibirijo in Mandžurijo.

Ameriški misiji, ki je odpotovala v Rusijo, načeluje Ernest W. Pittman iz New Yorka, predsednik Interchenični Corp. On je bil svetovalec odbora za vojno produkcijo pred ustanovitvijo Jeffersove divizije. Ostali člani so dr. Willis A. Gibbons, Irving L. Murray in dr. Aristid V. Grosse.

Amerika še ni rešila tehničnih problemov, nanašajočih se na produkcijo umetnega kavčuka. Jeffers je nedavno izrekel svari, da praha ekonomska in militarna kriza kot posledice pomanjkanja kavčuka.

Posebni odbor, ki ga je imenoval predsednik Roosevelt pred nekaj meseci, je v svojem poročilu priporočal razvoj industrije umetnega kavčuka. Načelnik te

REORGANIZIRANJE DELAVSKEGA ODBORA

Pokrajinski odbori dobe večjo oblast

PROTIUNIJSKE SILE NA DELU

Washington, D. C., 26. dec.—Vojno-delavski odbor, ki nadzira izvajanje dogovorov med delavci in delodajalci, bo postal nekakšno vrhovno sodišče v izravnavanju delavskih sporov v smislu pravkar objavljenega načrta. Naznanilo pravi, da bodo pokrajinski delavski odbori dobili večjo oblast in izrekli odločitve v mezdah in drugih konfliktih.

Oblast razsojanja bo delegirana pokrajinskim odborom. Vojno-delavski odbor prevzame le jurisdikcijo v slučajih splošnega značaja. Namen načrta je revizija procedure pri reševanju sporov, ki se pojavijo med delavci in delodajalci. Doslej je vojno-delavski odbor izrekal odločitve v vseh sporih, ki so mu bili predloženi v izravnavo.

Vojno-delavski odbor tvori dvanajst članov. Ta bo v smislu novega načrta postal sodišče, kateremu bodo predloženi le prizivi pokrajinskih odborov in industrijskih komisij.

Pokrajinski odbori bodo ustanovljeni v vseh velikih industrijskih mestih. Sleherni odbor bo imel tri člane, ki bodo reprezentirali delavce, delodajalce in javnost. Zaključki teh bodo končni, toda člani bodo obdržali pravico priziva. Namen načrta je decentralizacija oblasti in pospešitev reševanja spornih slučajev. Pokrajinski delavski odbori bodo kmalu imenovani.

Gotovo je, da bo načrt naletel na opozicijo pri protidelavskih elementih v kongresu. Kongresnik Howard Smith, demokrat iz Virginije in prominenten član protidelavske grupe v nižji zbornici, je že naznanil, da bo ponovno predlagal odpravo delavskih zakonov, ki so bili sprejeti v zadnjih letih. On je za odpravo zaprte delavnice in prepoved stavek.

Novi kongres, ki se sestane v svojem zasedanju 6. januarja, bo začel kampanjo za odpravo 40-urnika v industrijah in plače in pol za čezurno delo.

Lastnik nočnega kluba umorjen

Chicago, 26. dec.—Robert E. McLaughlin, lastnik nočnega kluba in bivši predsednik Checker Cab Co., je bil sinoči odpeljan na "izprevoz" in ustreljen. Policija je našla njegovo truplo pred hišo na 733 No. Holbany ave. Ona sodi, da so ga ustrelili člani bivše Caponejeve "butlegarske" gänge. Njegov brat, Eugene (Red) McLaughlin, je bil tudi ustreljen po gangetih 1. 1930.

Tretji ameriški general ranjen

Washington, D. C., 26. dec.—Tu je bilo naznanjeno, da je bil tretji ameriški general ranjen v akciji na Pacifiku. To je general Clovis B. Byers iz Columbusa, O. Prej sta bila ranjena v akciji generala Albert Waldron in Hanford MacNider. Slednji je bil načelnik Ameriške legije.

ga odbora je bil Bernard M. Baruch, ki je kritiziral odgovorne uradnike, ki niso sprejeli ponudbe sovjetske vlade, dane v zadnjem februarju, glede informacij o produkciji umetnega kavčuka. Baruch je dejal, da bi ameriške tovarne lahko producirale umetni kavčuk, če bi bili uradniki sprejeli ponudbo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosestanstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Kopirski dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnilno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Kontradiktorni ljudje

V Ameriki je kopa liberalno oziroma radikalno mislečih ljudi, ki ne bi za nobeno ceno radi videli, da bi se Velika Britanija zrušila sredi vojne, vzlic temu odobravajo zahtevo Gandhija—naj Angleži takoj, že danes izpraznijo Indijo.

Ti ljudje dobro vedo ali bi lahko vedeli, da izpraznitev Indije zdaj med vojno pomeni—prepušitev Indije Japoncem. Kljub temu, da je v Indiji dvajset milijonov moških, ki bi bili telesno sposobni za vojaško službo, nima Indija moderne bojne opreme niti za milijon vojakov. Toda pomanjkanje te opreme še ni glavno; glavno je to, da je čez 200 milijonov Indijcev vzgojenih tako pacifično, da nimajo nobene volje in še manj navdušenja za kakšno bojevanje. Japonci bi rezali Indijo kot surovo maslo, če ne bi bilo tamkaj angleške armade.

Nekateri ameriški liberalci so tako nestrpni, da srdito vprašujejo: Kaj pa delajo ameriški letalci in vojski zvedenci v Indiji? Ali bodo pomagali Angležem potlačiti Indijce?

Tako vprašujejo, dasi lahko vedo, da Indija nima svojih letalcev in sama se ne more obraniti japonskega naval. Nočejo, da bi japonske horde okupirale Indijo—obenem pa hočejo, da bo Indija odprta japonski okupaciji.

Odpad Indije med vojno bi pomenil, da se je začel razpad Velike Britanije. Ako je Indija že zdaj upravičena do neodvisnosti, čemu bi ne bila Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika? Zakaj ne Kanada in Iraka?—Istočasno pa bi morali vsi ti deli Velike Britanije držati skupaj za zmago nad osi! Velika Britanija naj takoj razpade in potem naj izvojuje odločilno zmago v tej vojni! Kako se to ujema?

Ameriški liberalci s to krivenco logiko niso nič boljši od ameriških burboncev, ki očitačo Angliji imperializem, sami pa radi sanjajo o ameriškem imperializmu. Zaman iščeš objektivnosti v njihovih kljukastih argumentih. Kar je zanje prav, ne sme biti prav za druge. Kar je dobro za gosko, ne sme biti dobro za javjaka!

Ameriški burbonci, katerih je največ med kapitalisti, smatrajo priznanje delavske unije za uničenje svoje svobode. Ker morajo danes po zakonu in še posebej po vojnih določbah predsednika Roosevelta priznati unijo, se hinavsko jokajo, da je šla demokracija in svoboda v Ameriki k vragu.

Najlepše osvetljuje te ljudi slučaj velike komercialne trdnice Montgomery Ward v Chicagu, ki je bila po dolgem, dolgem času prisiljena po federalnem delavskem odboru sprejeti načelo unijske delavnice in v tem smislu podpisati pogodbo z unijo CIO. Trdnica je izjavila, da podpisuje pogodbo le tedaj, če bo to zahteval sam predsednik Združenih držav. Predsednik se je drage volje ponižal in poslal družbi pismo zahtevo, nakar je družba vtaknila v pogodbo z unijo izjavo, da podpisuje "pod pritiskom." Federalni delavski odbor je odgovoril, da ta izjava ni legalna, ker zakon določa pogodbo, ne predsednik. Spet je trmoglava družba rekla, da ne umakne izjave, razen če bo zahteval predsednik Roosevelt—in spet se je moral Roosevelt ponižati in obvestiti trdnico, da izjava te vrste ne spada v pogodbo z unijo.

S takšnimi trdovratneži ima opraviti Rooseveltova vlada—ampak na drugi strani ima opraviti tudi s sebičnimi voditelji delavskih unij, ki pravijo, da demokracije v Ameriki ni več, če ne bo ugodno njihovi zahtevi za povišanje plače delavcem v tem kritičnem momentu. Povišanje plače je morda potrebno, ni pa potrebno, da klepečejo takšne otročarije.

Mnogo onih, ki prejemale čez \$25,000 letne plače, protestira proti predsednikovu odloku, da letna plača med vojno ne sme presegati \$25,000, češ "da je bila s tem odlokom ameriška demokracija zabodena in hrbet in zmaga Amerike postavljena v nevarnost." Isti ljudje, ki to gobezdajo, pa pravijo, da delavci, ki zahtevajo povišanje plače za nekaj centov na uro in ki drugače ne prejemale niti tri tisoč dolarjev letno—sujejo z nožem v hrbet ameriške vojske na fronti.

To je le nekaj primerov, ki kažejo, kako zmešani so nekateri ljudje v Ameriki. Vidimo, da med temi niso sami reakcionarji, pač pa so na žalost med njimi tudi takšni, od katerih bi človek pričakoval več razsodnosti in objektivnosti.

Med nami na primer so ljudje—drugače razumni in pošteni—ki ne bi za nobeno ceno sprejeli zase totalitarske diktature, tudi komunistične ne, ampak diktaturi na oni strani morja neprestano kadijo. V ameriški demokraciji se prično dobro počutijo—kljub temu bi najraje vsa ljudstva v Evropi podvrgli diktatorskemu režimu. Ako bi jim človek svetoval, naj gredo sami tja in sami poskusijo, kako se počuti pod diktatorjem človek, ki je vajen svobode, bi se najbrže branili z vsemi štirimi. Zakaj privoščijo drugim, česar ne bi hoteli zase?

Na mestu je vprašanje: ali so vsi ti liberalci, burbonci, radikali in drugi, ki tako govorijo in delajo, resni? Ali so zanesljivi, da jim lahko poveriš to ali ono odgovorno delo ali nalogo?

Ne morejo biti resni in niso zanesljivi! Nismo nobena avtoriteta za izrekanje sodbe v psiholoških stvareh, vendar se nam zdi, da tem ljudem bolj služijo njihove žleze, kakor njihovi možgani; to se pravi, da se raje prepustijo vročim čustvom, kakor pa hladnemu razumu. Zato so najrajši pristranski, sebični in subjektivni; zato se zelo težko lotevajo kooperacije. Demokracija ima jako malo koristi od njih.

Glasovi iz
naselbin

Slovenski kongres in naše naloge

Auburn, Ill.—Slovenski narodni kongres je za nami. Prvo dejanje je uspešno zaključeno. Zanimanja in poštvovalnosti je bilo med našim narodom za ta kongres nepričakovano veliko. Prvič v zgodovini ameriških Slovencev je prišlo do združenja svobodnomiselne in katoliške grupe. To je jasen dokaz, da smo pripravljeni pomagati našemu trpečemu in najbolj prizadetemu malemu narodu, da se otrese nacifašistovskih požigalcev in ubijalcev.

Kritike in zabavljanje čez ta kongres so brez podlage. Bile so gotove napake, toda kje je bilo še kakšno zborovanje brez napak. O kakšnem kavsanju je bedasto predbicanje, ker tega na kongresu ni bilo. Če izvoljeni odbor ne bo vestno vršil danih namalog, potem bodo kritike na mestu. A treba je počakati, da se stvar razvije in uredi vse potrebno delo. In delo je ogromno, tako ogromno, da si je težko predstavljati.

Odbor bo moral informirati Moskvo, London in Washington o sklepih našega kongresa in tolmačiti sprejete resolucije. In nadvse važno je to, da bo informiral zavezniške vlade, da bo edino le pravičen mir odpravil te divjaške vojne in da se za Slovence postavi pravična meja. Vsi vemo, da Slovenci v stari domovini ne zahtevajo ničesar od drugih narodov, nobenega podjarmljenja. Zahtevajo le to, kar je njihova last po jeziku, kulturi in šegi. In treba je odločno povedati, da brez te ureditve ne bo mir na Balkanu, niti v Evropi ne. Vsi narodi naj dobe, kar je njihovega, potem pa se vključijo v federacijo pod tem ali drugim imenom.

Za nas ameriške Slovence bo najbolj važno, kako dobiti finančna sredstva, da bodo naši zaključki, naše delo in naše želje uspešne. Stroški bodo veliki za delo, vojnje, tiskovine itd. Brat Vincent Cankar je predložil primerno resolucijo v to svrhu, toda so še drugi viri kot jih navaja ta resolucija, da se dobi primerna vsota.

Med Slovenci je precejšnje število trgovcev in profesionalnih delavcev, ki so bolj situirani od nas navadnih delavcev. Ti naj bi bili prvi poklicani, da darujejo v ta, zgodovinsko najvažnejši fond za osvoboditev našega naroda izpod strašnega mučenja podivjanega sovražnika. Take naj bi se pismeno pozvalo na to dolžnost. Bolj zavedni med njimi bi se gotovo odzvali s petdesetaki ali nekateri mogoče še z večjo vsoto.

Na drugem mestu naj bi bili poklicani vsi umski delavci, kot so glavni uradniki pri naših organizacijah, kakor tudi vsi drugi delavci, vključivši duhovnike, ki imajo stalne službe s pošteno plačo ali druge dohodke. Vsi ti so priljubljeni pri narodu in če prispevajo petdesetake, jih bo narod cenil kot zavedne rojake.

Na tretjem mestu smo pa poklicani vsi priprosti delavci obojega spola in vsakdo naj daruje po moznosti v ta sklad za osvobodjenje Slovenije; nihče naj bi ne dal manj kot dolar. Kdor čita poročila, kako slovenski narod krvavi in je preganjan, bo z ve-

seljem daroval po svoji moznosti.

Ko bi se vsi darovi pobrali, naj bi se tiskala mala knjižica, v kateri naj bi bila priobčena imena vseh darovalcev in vsak darovalec naj bi jo dobil po par izvodov.

Tu pa tam se sliki sugestija, naj bi se ta sklad nabral pri naših podpornih organizacijah. Mogoče bi to ne bilo uspešno, vsaj ne s prisiljenjem članstva, kot nekateri menijo. Iz teh argumentov je sicer težko soditi, kdo ima prav. Vemo pa, da svobodno postopanje je imelo še zmeraj dober rezultat v vseh ozirih.

Izjavo poljskega ministra za informacije Stronskyja v Londonu glede ustanovitve vzhodno in južnoevropske federacije, to je od Baltika do Jadrana in vključivši ves Balkan, mora pozdraviti vsak zaveden Slovan, posebno pa še mali slovenski narod. Slovani brez združenja, vključivši Sovjetsko zvezo, nimajo bodočnosti, še manj pa morejo pričakovati trajnega mira. Sedaj imata pod kontrolo naše sile romake in stari domovini banditi Hitler in Mussolini; če ta dva prepadata, jih želita naslediti grof Sforza in Oton Habsburški. Lepa godlja, kaj ne! Torej bi prišli Slovenci zopet iz dežja pod kap.

Prosim odbor Ameriškega slovenskega sveta, naj podpre izjavo poljskega ministra Stronskyja, da smo za federacijo v smislu njegove izjave in za zvezo z Rusijo. In sicer smo za zvezo z Rusijo ne zato, ker ima komunistično formo vlade, marveč zato, ker je miroljuben ta veliki narod, katerega se boje nacifašisti. Le v takem združenju moremo pričakovati trajnega mira, posebno pa še za male slovanske narode.

Prav v tem smislu je treba informirati Washington in vse zavezniške vlade. Brez sodelovanja teh vlad ne bomo ničesar dosegli. Imamo trdno upanje v našega predsednika F. D. Roosevelta, da bo na strani umirajočih narodov ter za pošteno in kazen sovražnikov, ki so povzročili največje zlo v zgodovini človeštva. Prav tako imamo upanje v ruske voditelje, da bodo na strani vseh zatiranih in za demokracije forme vlade, kolikor bo mogoče to doseči. Rusija je ena največjih sil sveta in zato bo prav gotovo imela največjo besedo pri sklepanju miru.

Na drugi strani je od Angležev le malo pričakovati. Na jeziku so seveda zelo demokratični za—Angleže. Bridke izkušnje iz preteklosti pa nam povedo drugače, kar se tiče drugih narodov. Vsi vemo, kakšno "svobodo" so dali Indijcem in drugim narodom v Afriki in Aziji. Tudi vemo, kako so leta 1915 barantali z intrigami in tajno prodali Italijanom našo Primorsko, svet so pa blufali, da se tepejo za samoodločevanje malih narodov. To so fakti.

Glavni odbor Ameriškega slovenskega sveta ima torej obširne in težke naloge. Naša naloga izven odbora je, da mu priskočimo na pomoč s finančnimi sredstvi in prispevamo pristožno, kolikor je nam mogoče. Zelo važno za nas je tudi, da pridno posežemo po obrambnih

Ruski vojaki v akciji na kavkaški fronti.

bondih, kajti brez zmage Amerike ne bo svobode za zatirane narode. Ob koncu leta želim vsem čitateljem Prosvete, da bi bila vojna končana leta 1943, potem se bomo pa vsi srečni in veseli počutili.

John Homer.

Pismo slovenskega vojaka

Waukegan, Ill.—John in Frances Slabe sta bila pred nekaj dnevi obveščena od njunega sina na Victorja, da je bil ranjen v Afriki. On služi pri mornarici kot mornar prvega reda. Sedaj se nahaja v Portsmouthu, Va., v mornariški bolnišnici. Staršem je poslal par zanimivih pism, ki sta bili priobčeni v izčrpih v tujakšnjem angleškem listu. V pismu z dne 2. decembra piše ta slovenski vojak, kaj je doživel na afriški fronti prve dni invazije:

"Po morju smo se vozili okrog 15 dni in prišli do cilja 100% skupaj. Z napadi smo pričeli zgodaj jutraj dne 8. novembra. Ne glede kaj ste čitali v listih, ni bil noben "piknik" in tudi nismo šli kar naprej. Francoske čete so se sicer upirale le nekaj dni, toda so se hrabro borile vsaj tam, kjer sem bil jaz.

Bil sem na majhni ladji s poveljnikom, dvema topničarjema in radijskim operatorjem. Naša naloga je bila, da dajemo četam navodila, kje in kam se naj izkrcajo. Navodilo smo dobili, da mi ne smemo k obrežju, toda granate so bile tako goste in streljanje tako neprenehno, da smo morali iskati zavetja na obrežju za majhnim hribčkom.

Kakal sem tam kake pol ure, da grem zopet nazaj k motorni ladji, toda kakih šest čevljev od mene je eksplodirala granata in me ranila v desno nogo. Dobil sem precej veliko luknjo v meči, toda se je rana že dobro zacelila. Takoj ko sem bil ranjen, sem se pričel plaziti po trebuhu kakih 600 jardov daleč po razoru, ki ga je napravil tank.

Privlekel sem se do poškodovanega traktorja, ki je stal na obrežju in sem se skril za njim. Počival sem nekako deset minut, ko je od ne vem kje povsem nepričakovano treščil Messerschmitt, zavil skoraj tik nad traktorjem in pričel sipati krogle iz svojih strojnic. Najmanj 50 krogelj je zažvižgalo okrog mene, predno sem se mogel pripogniti. Krogle so udarile ob traktor in odletel v moj hrbet in ledja, toda sem dobil le tri majhne rane. Te se bodo pozdravile in se ne bo nič poznalo razen ene brazgotine.

Potem sem zagledal neko ladjo, ki je začela zapuščati obrežje; spustil sem se v vodo in ko sem priplaval do nje, so me potegnili na ladjo. Izprali so mi rano na nogi in obvezali. Na tej ladji sem ostal do 11. novembra, ko sem bil premeščen na mojo ladjo, ki se je nahajala v bližini. Tista noč, 11. novembra, mi

bo ostala dolgo v spominu. Mesto Fedala je že padlo in Casablanca je bila tudi pripravljena na predajo, torej je izgledalo vse dobro. Okrog osmih zvečer tiste noči je bila naša ladja torpedirana po neki nemški podmornici, ki je nekako ušla mimo naših rušilcev. Naša ladja se je potopila, toda jaz sem se spustil po vrvi v morje, kjer so me pobrali v čoln, ki nas je potem odpeljal k drugi ladji.

Na tisti ladji sem bil ob vse, tudi ob denarnico. V Norfolk (Va.) smo prišli 31. novembra in sedaj sem tukaj v mornariški bolnišnici.

V drugem pismu Slabe navaja nadaljnje detaje o vojnih operacijah v Afriki. Pravi, da je bilo potopljenih pet transportnih ladij in od teh je videl štiri, ko so se potapljale. "Torpedi so švigali vsekrižem," pravi v pismu. "Videl sem tudi podmornico, ki je nas potopila. Po napadu se je dvignila na površje. Tedaj pa je nanjo posvetila križarka z žarnico in jo sestrelila iz vode z osempalčno kroglo. Zadel jo je perfektno."

Slabetovi imajo tri sinove in poleg Victorja se nahaja pri vojaki tudi njegov brat, eden pa je še doma. Vsa Slabetova družina je pri SNP. Victorju želi skorajšnjega okrevanja.

Poročevalka.

Iz bolnišnice

Pittsburgh, Pa.—Zopet bom nekaj napisal, kako je z mojo boleznijo in kako je sploh v bolnišnici Mercy, kjer se nahajam že šest mesecev radi zlomljene noge. Kot sem že enkrat poročal, so me v oktobru zopet položili na posteljo in mi navezali na nogo prav tako težke uteže kot prvokrat. Zdal naj omenim, kako se je kost omajala. Mislim, da sem daljal prezgodaj in prevečkrat 30 funtov težke uteže na nogo. Zdravnik mi je potem rekel, da je bilo to preveč, ali prej sem ga moral poslušati, pa če je bilo prav ali ne. Njemu ni nič, jaz pa moram trpeti bolečine in ležati v bolnišnici že dolgih šest mesecev.

Kljub temu pa imam prijatelje pri našem društvu, ki mi privoščijo. Slišal sem, da je nekdo rekel, da sem sam kriv, da mi je zlomilo nogo. Torej so še dobri ljudje na svetu. Toda nesreča nikdar ne počiva in lahko se kaj takega tudi njemu dogodi, dasi mu ne privoščim. Žal, nisem prvi ne zadnji ponesrečenec. Ta "dobrota", ki jo jaz uživam, še marsikaterega čaka. Bilo bi tisočkrat bolje, da bi nikdar ne videl te bolnišnice od znotraj. Ne želim nikomur, da bi moral prestati toliko bolečin kot sem jih jaz.

Včeraj jutraj je prišlo 29 novih bolnikov v Mercy Hospital, ker je izbruhnil požar v hotelu Fort Pittu. Eden je bil mrtev, 129 pa ranjenih. V našo sobo sta prišla dva. Pravijo, da ima eden hrbtnico zlomljeno, o drugem pa ne vem, kaj je z njim. Največ jih je bilo omamljenih od dima; ti ne bodo dolgo tukaj ostali in jih bodo kmalu pozdravili, nekaj pa so jih poslali domov, ker niso imeli prostora. Tukaj so zmeraj vse postelje polne in delajo dober "business".

Sedaj smo še štirje Slovenci v tej bolnišnici. Eden je iz West Newtona, drugi iz Midwayja, tretji pa iz Imperiala. Toda ne pridemo dosti skupaj, ker ležimo eden tukaj, drugi tam. Zadnjič je bil tukaj Louis Potočar iz Strabana, toda je revež umrl po hudih mukah. Bil je na operaciji radi uljes, toda ni nič pomagalo—mogoče je bilo že prepozno. Uživati ni mogel ničesar tri ali štiri tedne. Dan pred smrtjo mu je zdravnik predpisal nekaj žganja, toda bilo je že

prepozno; predpisati bi ga moral prej, če bi kaj pomagalo, ne na zadnjo uro. To je bilo v soboto zvečer. Potem je revež ves večer zelo jamral, proti polnoči pa je začel tako bljuvati, da je bilo čudno, drugo jutro ob 10:30 pa je umrl.

Prej sem ga večkrat vprašal, kako se počuti in vselej mi je potožil, da slabo. Jaz sem ga tolažil, toda je rekel, da ne bo šel živ domov. Torej je slutil, da ne bo nič z njim. Večkrat na teden so mu tudi vbrizgavali kri, toda ni nič pomagalo. Zadnji dan je zdravnik vprašal tri bolnike, če bi mu hoteli dati kri in so obljubili. Tudi so jo dali potem, ko je umrl, in sicer za drugega, ker v bolnišnici zmeraj potrebujejo dosti krvi. In tako tudi večkrat vprašajo bolnike, kdo bi dal nekaj krvi, da jo imajo vedno v zalogi. Transfuzija marsikomu pomaga, nekaterim pa tudi ne. Včasih jo potrebujejo naglo, če je kdo hudo pobit ali ko pride z operacije.

V bolnišnici jih tudi veliko umre, tako da tista "ledenica" ni nikdar prazna—včasih je v nji tudi sedem ali osem mrlincev, dokler jih ne vzame pogrebnik. Prej ko sem hodil, sem šel enkrat tja pogledat, dasi je prepovedano. Zraven nje je tudi ječa s tremi sobami, ki tudi ni nikdar prazna. V vsaki sobi je postelja, okna pa močno zamrežena z železjem in vrata železna. Kdor pride tja, ne gre zlahka ven.

Sedaj so na dnevnem redu—ribe. Kolikor bolj se bližamo božiču, toliko več je rib. Ribe dan na dan, tako da se kar skupaj držijo. Ne vem, kje jih dobe, da jih nikdar ne zmanjka. Pa tudi korenja nam ne manjka, niti koruze. Farmarjem bi priporočal, naj sejejo manj korenja in koruze—le toliko, da bodo imeli tega pridelka dovolj za svinje, tako da bolniki v Mercy Hospital ne bodo jedli koruze in korenja dvakrat na dan. Je prav tako kot je bila v Rusiji kasa dvakrat na dan. Kasa in zopet kasa, tukaj pa korenje in koruze. Jaz bi rajši videl, da bi nam farmarji poslali več mesa, ker tega ni dosti tukaj; in še to, kar ga je, ni nič vredno. Tudi masti nimajo tukaj ne solatnega olja, kisa pa sploh ne poznajo. Tega nisem še nikdar videl, odkar sem tukaj.

Sedaj bo kmalu že osem tednov, odkar sem prišel drugič v to bolnišnico. Vsak teden enkrat pride vrhovni zdravnik, da nas malo pogleda, kdor je že dober, da lahko vstane. Meni je 10. decembra pobral z noge tiste uteže in rinke, obvezje mi je pa še pustil in umil nogo z alkoholom. Sedaj zopet pričakujem, da bom kmalu vstal iz te večnosti. Že težko čakam, kdaj mi zdravnik pove, da lahko vstanem in hodim, ker sem se že vsega navadil.

Zadnjič je prišel v sobo vrhovni zdravnik in imel s sabo šest mladih pripravnikov za zdravnike. Pregledali so vsakega posebej in on jim je predaval. Nekega pripravnika je vprašal, kaj je razlika med zlomljeno in zdrobljeno kostjo. Odgovor je dobil, da ni nobene razlike; dostavl je še, kdor ima zdrobljeno kost kot jo imam jaz, vzame do pet let predno je kost tako močna kot je bila prej.

Jaz se zdaj dosti bolje počutim kot prvokrat in mislim, da je kost dosti močnejša kot je bila pred osmimi tedni. Sedaj gledam ven skozi okno, kako pada sneg. In pada že dva dni. Mislim, da mora biti tudi mrzlo. Tukaj ne poznamo nič mrza, ker je vedno toplo; poleti pa je bilo vroče, da smo kar zijali. Sedaj so nam tudi prepovedali kado (Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 28. decembra 1922)

Domsko vestil. V Worcesterju, N. Y., je umrla Agnes Stegel, doma iz Kamnika.

Delavske vesti. Pri volitvah v Avstraliji je delavska stranka izvojevala veliko zmago.

Inosestanstvo. Mussolini lovi in strelja socialiste in komuniste v Italiji.—Radio je prvič prekoračil Atlantič. Na božični praznik so v Londonu prvič slišali koncert iz New Yorka.

Sovjetska Rusija. V Moskvi je bil slovesno odprt vsruski kongres sovjetov pod predsedstvom Leona Kamenjeva.

Reševanje članov posadke ameriškega transporta, ki je bil torpediran po osišni podmornici v bližini severne Afrike.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

SLOVENSKO NARODNO SODIŠČE

Izvršuje smrtno obsodbo tudi na Primorskem

Iz Gorice poročajo o usmrtni obsodbi 63-letnega fašista in občinskega svetovaleca Giovanni Principia iz Cera Superiore, občina San Martino di Quisica.

Princi je stanoval v prvem nadstropju kolonske hiše v Ceri. Ob deseti uri zvečer, ko sta se z ženo opravičevala, sta vdrla skozi vrata dva neznanca, od katerih je eden ostal pri izhodu, drugi pa prinesel v sobo velik zavoj pisem ter se z njim v roki približal Principiju. Naenkrat so padli štirje strelj in Princi, zadet v glavo, se je zgrudil mrtev na tla.

Še predno so prihiteli prestraženi sosedje, sta oba neznanca izginila v temi. Karabinerji in vaščani so jih iskali brez uspeha.

Princi je bil vpisan v fašistovski stranko že od leta 1923 in je bil v vsej okolici znan kot zaprizen fašist. Ima pet sinov vpisanih v fašistični stranki.

V... —

Izpred vojaškega sodišča

"Jutro" št. 186 — sobota, 15. e. 1942.

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljstva oboroženih sil v Sloveniji in Dalmaciji, odsek v Ljubljani, je izrekel naslednjo sodbo v zadevi proti **Gabrijelu Alojzu**, neznanega očeta in Ane Gabrijel, roj. v Bošanju 24. 8. 1913, pristojnemu na Sušak, v zaporu, obtoženemu:

- a) atentata na državno varnost (št. 2 Ducevevega razglašja z dne 1. 10. 1941), ker je na ozemlju pokrajine Sušak in Ljubljanske pokrajine od nedoloznega dne 1. maja do julija vršil dejanja, ki naj bi zanj pomenila opustošenje, poškodoval in ropanje na državnem ozemlju;
- b) prevratnega združevanja (št. 4 Ducevevega razglašja z dne 3. 10. 1941), ker je v omenjenem času in na navedenem kraju pripadel prevratni združbi, ki je hotel nasilno spremeniti politični in socialni in gospodarski red v državi;
- c) sodelovanja v oboroženi tolpi (št. 16 Ducevevega razglašja z dne 3. 10. 1941), ker je v istem času in na istem kraju sodeloval v oboroženi tolpi, ustanovljeni z namenom, da vrši zločine proti predstavnikom države;
- d) protizakonite posesti orožja in streliva (št. 2 Ducevevega razglašja z dne 3. 10. 1941), ker je v istem času in na istem kraju brez dovoljenja pristojne oblasti nosil orožje in strelivo.

Iz teh razlogov proglašajo sodišče **Gabrijela Alojza** za krivega za zločin sodelovanje v prevratni združbi in oboroženi tolpi, kakor je navedeno pod b) in c) obtožbe, in ga obsoja v dosmrtno ječo in na vse pripadajoče kazni s trajno prepovedjo dostopa do javnih služb z zakonitim preklanam in objavo sodb z vsemi očitnimi zakonitimi posledicami, nadalje na plačilo pravnih stroškov in preventivnega zapore, o čemur ga pa tudi ostalih obtožb zaradi pomanjkanja dokazov.

Odruga enkratno objavo te sode v izveščku v listih "Ti Piccolo" v Triestu in "Jutru" v Ljubljani na stroške obsojenca.

V... —

VESTI IZ DOMOVINE

Razlastitve v naših krajih

Laško vojaške oblasti so razlastile v Ljubljanski Pokrajini na ozemlju Julijske Krajine, ki jo vojaška oblast zemljišč, ki jih smatra za svoje vojaške, prevzeti in posestnike razlastiti. Razlastitev se nanaša na posest.

Podatki o časopisju v Sloveniji

Slovenski so prav dobro organizirani, zato niso v protifašističnem časopisju. V Ljubljani izhajajo devet tednikov, ki redno poročajo Slovence o vseh važnih dogodkih. To časopisje izhajajo tudi v Julijsko Krajino.

meščana, katerega mišljenje se tudi do danes še ni prilagodilo vojni.

Nato je Lavrin poročal o položaju "lend-lease" programa in poudaril, da je Amerika zdaj že popolnoma v vojni, a se kar naprej pripravlja in polaga že osnove za obnovo sveta po vojni in za pomoč onim, ki so največ trpeli.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

jenje; kaditi so nam dovolili le eno uro po kosilu in eno uro po večerji, drugače nič. Samo vodo še lahko pijemo, kolikor je kdo hoče; ampak tudi ta dobi okus po medicinah, če stoji nekaj časa v sobi.

Včeraj so zopet pripeljali v bolnišnico nekega Slovence po imenu Jože Čerin iz Imperiala. Ko je šel v prodajalno, je padel na trotoarju tako nesrečno, da so ga morali peljati v bolnišnico. Kake poškodbe ima, ne vem.

Tukaj je tudi par slovenskih bolničark. Ena je iz Primrosa, miss Macek, ki pride večkrat k meni pogledat. Vprašal sem jo, kako je izvedela zame. Rekla je, da ji je mama povedala, ko je čitala moj dopis v Prosveti. Druga je Hrvatica iz Clairtona.

Dne 19. decembra je zopet prišel okrog zdravnik, mi pregledal nogo in rekel, da je kost že toliko močna, da lahko grem na ročni voziček. Tako sem po dolgih osmih tednih zopet vstal. Menda bo že konec tega ležanja in mislim, da bom kmalu začel hoditi. Sedaj sem že toliko boljši, da sem prišel na voziček. To da dovolj je tega za enkrat.

Jakob Zupančič, 386. (Library, Pa.)

Dva sinova pri vojakih

Avella, Pa.—Tudi jaz imam dva sinova pri vojakih, Rudyja in Charlesa. Prvi je pri mornarici, drugi pa v armadi. Predno je šel Rudy prostovoljno k vojakom, je bil zapisnikar družstva 292 SNPJ, Charles pa nadzornik. Rudy je šel k mornarici 21. oktobra 1941 in je sedaj v univerzi Northwestern v Evanstonu, Ill., kjer študira radiotehniko, Charles pa se nahaja v taborišču Phillips v Kansasu. On je šel v armado 7. decembra 1942.

Theresa Cokol, 292.

Rudarska stavka v Boliviji končana

La Paz, Bolivija, 26. dec.—Stavka v rudnikih pločevine je bila končana in vlada je naznaila, da se je okrog 18.000 rudarjev vrnilo na delo. Zahteve glede zvišanja mezde bo vlada vzela v pretes in podala odlok. Voditelji revolucionarne stranke, ki so bili obtoženi, da so provocirali stavko, so še v zaporu, kjer čakajo na obravnavo. Ti so bili tudi obtoženi zarote z namenom strmoglavjenja vlade predsednika Penarande. Vlada je odredila deportacijo dr. Hañsa Kempiskija, nemškega zdravnika, na obtožbo špionaže.

O teh operacijah, izvedenih po splošnem zavezniškem načrtu, ne moremo dati nobenih podrobnih podatkov. Vse borbeno delovanje v Jugoslaviji je v zvezi z generalom Mihajlovičem, izveščki v zapadnih delih Bosne, na Hrvaškem in v Sloveniji, kjer obstajajo tudi nekatere druge skupine, ki se bore proti osi, neodvisno od generala Mihajloviča. V teh krajih obstajajo skupine takozvanih "partizanov", ki se navdušujejo za neke posebne politične ideologije in se imenujejo "partizanska vojska" na Hrvaškem in v zapadni Bosni, v Sloveniji pa "narodni osvobodilni pokret". Tudi neke posebne formacije srbskih nacionalistov obstajajo še izven območja poveljstva generala Mihajloviča; te stoji pod poveljstvom Birčanina in Jevdjeviča in streme za ci-

Kitajska mati s otrokom, ki je bila ranjena v japonskem napadu na njeno vas.

Izjava jugoslovanske vlade o Mihajloviču in partizanih

London, 15. decembra.—Jugoslovanska vlada je izdala danes naslednjo izjavo v zvezi s kampanjo proti vojnomu ministru in načelniku štaba vrhovnega poveljstva, armadnemu generalu Draži Mihajloviču, glede trditve, da so oddelki jugoslovanske armade pod njegovim poveljstvom neaktivni in obtožb proti njemu samemu, češ, da sodeluje z osi.

Na podlagi zanesljivih podatkov izjavlja jugoslovanska vlada naslednje: "Oddelki generala Mihajloviča, ki so organizirani na skoro vsem ozemlju, so medsebojno dobro povezani in stoji pod odličnim vodstvom. Oddelki generala Mihajloviča so zelo aktivni na vsem ozemlju Jugoslavije od Slovenije pa do grške meje. Druge borbene sile, katerih delovanje je neodvisno od generala Mihajloviča, so tako po svojem številu kakor po zamahu svojega delovanja neznatne, če se jih primerja z armado, s katero razpolaga general Mihajlovič.

Kljub vsem nasprotnim, pomotoma ali z zlobnim namenom izrečenim trditvam, delovanje oddelkov jugoslovanske armade, ki se nahajajo pod poveljstvom generala Mihajloviča, ni prenehalo niti za trenotek. Težišče bojev je prehajalo iz kraja v kraj, kakor so to zahtevale potrebe in razmere, toda akcija se je nadaljevala veskraj, brez prestanka, in se nadaljuje še danes. Delovanje, ki ga je pripisati izključno generalu Mihajloviču, veže na jugoslovansko ozemlje 30 do 40 divizij vojaških sil osi. Lani v jeseni in pozimi je bilo središče akcije v Srbiji, letos pomladi v Bosni in Črni gori, v jeseni pa v zapadni Bosni in na Hrvaškem. Poudariti je treba, da tudi tu oddelki generala Mihajloviča igrajo odločilno vlogo. Ravno zdaj se razvijajo v soglasju z običnimi zavezniškimi vojnimi načrti operacije v Srbiji in vzdolž Save od Zagreba do Beograda. Te operacije so povzročile prihod dveh novih nemških divizij v Srbijo, ki jih je treba prišteti k peterim že prej tam nastanjenim. Akcija čiščenja v Srbiji se nadaljuje s strani Nemcev, Bolgarov in Paveličevih tolpi in ob tej priliki se dogajajo zverstva. Skozi ves mesec november so se vršili v Srbiji pogromi proti pristalem generalu Mihajloviču. V vasi Jajince blizu Beograda je bilo ustreljenih 1000 Srbov, a polovili so jih več tisoč.

O teh operacijah, izvedenih po splošnem zavezniškem načrtu, ne moremo dati nobenih podrobnih podatkov. Vse borbeno delovanje v Jugoslaviji je v zvezi z generalom Mihajlovičem, izveščki v zapadnih delih Bosne, na Hrvaškem in v Sloveniji, kjer obstajajo tudi nekatere druge skupine, ki se bore proti osi, neodvisno od generala Mihajloviča. V teh krajih obstajajo skupine takozvanih "partizanov", ki se navdušujejo za neke posebne politične ideologije in se imenujejo "partizanska vojska" na Hrvaškem in v zapadni Bosni, v Sloveniji pa "narodni osvobodilni pokret". Tudi neke posebne formacije srbskih nacionalistov obstajajo še izven območja poveljstva generala Mihajloviča; te stoji pod poveljstvom Birčanina in Jevdjeviča in streme za ci-

ljem, da bi v boju proti Paveličevim ustašem preprečili iztrebljevanje srbskega življa, ki je v Paveličevi državi načrtoma izvajano.

Toda tudi v teh krajih, v katerih obstoje mešani borbeni pokreti, predstavljajo čete generala Mihajloviča glavno jedro jugoslovanske vojaške sile in vrše največji del koristnega odpora proti osi. Mnoge akcije, dejansko Mihajlovičeve, se pomotoma pripisujejo drugim borbenim pokretom. Aktivnost oddelkov generala Mihajloviča se razprostira po celotnem jugoslovanskem ozemlju in se vrši v okviru splošnega zavezniškega vojnega načrta, po jasno obrisanih in detaljnih instrukcijah, ki jih daje general Mihajlovič na terenu.

General Mihajlovič si ni pridobil za zavezniško stvar nikdar tako neprecenljivih zaslug, kakor v teku zadnjih par mesecev. Priznanje za njegovo delovanje v prid zavezniški stvari v borbi proti osi je dobil ravno te dni s čestitko, ki mu jo je naslovil generalni štab britanskega imperija. Vse trditve o neaktivnosti generala Mihajloviča, o propadanju njegovega ugleda v domovini in o nekem posrednem sodelovanju z osi, so plod zlobnega obrekovanja. Poleg brzojavke britanskega generalnega štaba je najboljša za to tudi dejstvo, da je jugoslovansko časopisje pod nemško kontrolo v Beogradu in Zagrebu gnalo zadnje tri mesece silno hudo kampanjo in da je bilo na tisoče ljudi aretiranih in ustreljenih pod obtožbo, da so v zvezi z organizacijo generala Mihajloviča.

Vesti, ki so se pojavile o neki kontistuantni, skupščini, ki se je zbrala v Bihacu in katere delovanje je bilo baže v nasprotju z akcijo generala Mihajloviča, izhajajo iz istih zlobnih izvorov, a publiciteto jim je dajala tajna radiopostaja "Svobodna Jugoslavija". Jugoslovanska realnost, krvava in borbeno, pa pokazala vsemu svetu neosnovanost in zlobo kampanje, katero vodi del časopisja proti nemu največjih junakov in organizatorjev, ki je s svojimi številnimi skupinami središča pojava jugoslovanskega odpora in središča vsega boja proti osi v Jugoslaviji.

Naciji odkrili zaroto na Norveškem

Izjemno stanje oklicano v Rjukanu

London, 26. dec.—Poročila iz Stockholma, Švedska, se glase, da je nacistična tajna policija odkrila zaroto proti voditeljem norveške nacistične stranke. V to so zapletene napadalne čete premijerja Vidkuna Quislinga, Hitlerjeve lutke.

Zarota je bila zatrta in zarotniki aretirani. Poročila pravijo, da nezadovoljnost narašča na Norveškem. Ta se opasa celo pri Nemcem naklonjenih elementih.

Predstavniki Quislingove vlade je naznanil oklic izjemnega stanja v Rjukanu, kjer so važne električne centrale, in da je nemška tajna policija aretirala 22 oseb.

Moje misli po kongresu

Rev. K. Zakrajšek, tajnik SANS

II.

"Ta kongres naj bo samo priprava na drugi, pravi kongres," se je izjavila slovenska duhovščina, "ker je čas za priprave prekratek." Temu mnenju je v veliki večini pritrdila tudi nekatoška in katoliška stran naroda, kakor je bilo razvidno iz mnogih dopisov po listih.

In tak je naš kongres tudi v resnici bil.

1. Na zunaj je že bil tak.

Bil je brez vsakega zunanjega sijaja in parad, da bi bil svet, zlasti pa ameriška javnost, opozoril nase, na naš narod doma, v katerega imenu smo zborovali, pred vsem pa na važnost in dalekosežnost pravilne rešitve tudi slovenskega vprašanja. Kar slovenski narod v Evropi zahteva, ni samo njegova pravica, temveč je v veliki meri tudi podlaga miru in tistem kotu Evrope, v vsej Evropi in tako podlaga trajnega miru na svetu.

Kakor bom pozneje povedal, če se slovensko vprašanje ne bo rešilo pravilno, ne bo še miru. Slovenija je na križišču mednarodnih evropskih cest, je stičišče treh velikih kultur, v Sloveniji se križata zlasti dva mogočna imperializma, nemški in laški, ki ne bosta mirovala, ako bosta dobila samo malo podpore v oslavljenju Slovenije, tega jezua proti njima. Naj naredi državniški zopet napako, kakor so jo naredili na zadnji mirovni konferenci, "a big little mistake," jaz jim prerokujem, in to jim more vsakdo, da zmaga ne bo zmaga, kakor ni bila 1919, temveč zopet enako samo priprava za novo svetovno vojno. Majhna je Slovenija, toda važna, kakor je pri vsaki, tudi še mogočnejši strani, važen majhen ogeljni kamen. Tega svet ne vidi še danes in je samo NASH dolžnost, da ga na to opozorimo. Za svetovni mir delamo, ko delamo za Slovenijo in pravilno rešitev njenega vprašanja. Da to dosežemo, moramo dati kongresu toliko zunanji sijaj, da bo še ta opozoril pred vsem našo javnost, naše časopisje nanj. O tem sem pisal že v člankih pred kongresom.

Tega naš kongres v Clevelandu ni dosegel.

Nobene propagande ni bilo v ameriškem časopisju, na kongresu nobenih poročevalcev, ne AP ne PA. Lokalni clevelandski listi so ga omenjali, toda bolj v kotih kot nekaj brezpomembnega za Ameriko, še manj pomembnega za svetovno politiko. Male novice so povedale, da se vrši. Tudi sliko odbora je eden prinesel. "Press" je prinesel tudi uvodnik o kongresu, ki je bil pa bolj negativen, ki jasno kaže, kako imam prav, ko trdim, da ne ameriška ne svetovna, javnost našega vprašanje ne pozna v ti isti važnosti, v kateri bi ga nujno morala.

Torej v tem kongresu res ni bil pravi kongres, temveč samo priprava na drugega pravega. Bilo je to samo strogo slovensko notranje zborovanje. V Washingtonu in v Clevelandu so nekateri politiki celo trdili, da ni čas za take "narodne" kongrese. Glavni namen pravega kongresa je pa ravno zborovati za Ameriko in za vse zavezničke, ne za nas Slovence. Mi o vsem vemo in smo vsi o tem prepričani.

Zato na kongresu ni bilo ne zastopnikov ameriške vlade, ne zastopnikov zavezniških vlad, saj lokalni konzuli bi bili morali biti navzoči, da bi mu dali svojo navzočnostjo mednarodni pomen, da bi pokazali, da se na kongresu vrši nekaj konstruktivnega za Ameriko in ves svet, za podlago, saj del podlage za svetovni trajni mir. Vsi zavezniški narodi bi morali biti nam Slovincem še hvaležni, da se trudimo za nekaj, kar je njih delo, za kar se sami trudijo. Vsak drobec je dober, ki ga kdo doprinese za pravilno rešitev sveta po vojni, da ne bomo zopet kmalu prišli v tako strašno nesrečo. S tega stališča dobi kongres tisti pomen, ki ga mora imeti. Ne smemo pozabiti, da danes narod doma ne more govoriti, ne more delati, zato pa moramo mi toliko bolj delati velikopotnostno, svetovno.

Vsaj ohljaki kongresniki in senatorja in governor bi bili morali priti vsaj za kratek pozdrav, vsaj toliko, da prejmejo resolucije, da jih podpro na merodajnih mestih.

Ta zunanji sijaj kongresa z udeležbo raznih vladnih zastopnikov je potreben že s stališča naroda doma. Po nas ameriških Slovincih bi morali povedati narodu doma, da Amerika in Zavezniški poznajo ogromne žrve in ogromno trpljenje tega malega junaka pod Triglavom, ki se bori kot lev skupaj z Zaveznički za končno zmago. In vse to cenijo, da ga navdušijo za nadaljne boje, da vstaja do konca, dokler ne pridejo v Slovenijo zavezniške čete, se mu pridružio in skupno prodirajo proti trdnjavi sedanjega kalilca svetovnega mira, sedanje tolike nečloveške krutosti in slobe. Vsemogoče komplimente se delajo Italijanom, Grkom, Albancem, vsem. Samo revek, najmanjši med junaki, pa najbolj hraber, je pa popolnoma pozabljen. "Narod doma to pričakuje." V primeri s svojim malim številom lahko trdimo, da noben narod na svetu toliko danes ne žrtvuje za svojo zmago, pa tudi za zmago pravice, kakor ravno slovenski narod. Italijani čakajo doma za pečko, kdaj bodo drugi narodi prišli in prelivali za njih "osvobojenje" fašizma, ki so ga sami spravili do moči. Naš narod se bori, in sicer se bori, rekli bi, z golimi rokami! V poročilu iz domovine od 4. sep. citamo besede: "Največja naša težava je pa ta: Že več kot poldrugo leto se borimo in umiramo. Nad 25% vsakega ljudstva je bilo ali izgano, ali zaprt, ali ustreljeno, in vendar nista ne Anglija ne Amerika imeli še besede za nas glede naših meč, ali našega slovenskega Primorja. Dajte, da nam bosta Anglija in Amerika povedali glade tega besedo, da bomo vedeli, kakaj se borimo in kakaj umiramo!" Kongres bi bil moral to zahtevo naroda doma tako zakričati, da bi jo slišal ves svet. Res danes ni čas, da bi se govorilo o mejah, govori se pa lahko o pravici, ki se naj temu junaku pove pred vsem svetom, da jo bo dobil celo in neokrnjeno kot plačilo za potoke svoje krvi.

Letos poleti so naenkrat začeli ameriški časopisi zelo veliko pisati o Sloveniji, o Slovincih in njih velikih žrtvah za Zavezničke. Zadnje tri mesece se pa opazijo po vsem časopisju, kako se skrbno ogibljuje Slovence samo imenovati.

Ravno te dni sem se v State Departmentu radi tega bridko pritožil, ker pazno to zasledujem, pa mi je uradni pritrdil, da je to res in mi je obljubil, da se bo to popravilo.

Bratje, gre za velike stvari! Časi so veliki, tako veliki, da se jih večina izmed nas komaj zaveda, ker ne sledi poteku politike. Kongres pa vsega tega ne sme prezreti, zato je kongres. Doseči moramo na vsak način, da se hrabrost našega naroda prizna vespovsod, pa tudi upoštevajo, da se narod doma pohvali javno pred vsem svetom. To bo vsaj kapljica tolažbe v njegovem strašnem trpljenju. Zagotoviti se mu mora, da njegove žrtve ne bodo zastoj, temveč obilno plačane, ko bo prišel dan plačila. In če bi tega ne hoteli storiti, potem naj pa raje zakličejo narodu doma, da ne bo dobil nič, da bo moral ostati v sužnosti, potem likoda vsake kapljice krvi, katere preliva v potokih. Tega pa vendar noče ne naša država in ne Zaveznički in ne narod doma.

Toda, če mi sami ne bomo dosegli vsega tega, kdo bo drugi? Če mi boja naroda doma tako ne pojmujejo in se ne potrudimo, da dosežemo, da ga bodo tako pojmovali tudi drugi, zlasti pa naša vlada, kdo bo?

Zato mora imeti pravi kongres tolik zunanji sijaj, kolikor ga mu največjega moremo dati s paradami in z udeležbo raznih zastopnikov in z javno propagando in publiciteto po svetovnem časopisju.

Seveda ta kongres tega ni imel, ker ni bilo časa in ker je bil pozimi.

(Dalje prihodnjič.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

Odgovorila ni niti na njegove besede, niti na njegovo smehljanje; ne da bi se priklonila, je šla iz sobe.

"Ali v resnici to mislite, kar ste namignili o smrti uboge mrs. Garcie?" je vprašal Vining.

"Tu pa tam se seveda motimo v svojih končnih zaključkih," je odgovoril Connors. "V tem slučaju pa moram prositi, da molčite o vsem; ne sme nastati nikakršna govorica, in jaz bi ne pripustil, da bi moje naziranje nasprotovalo mnenju državnega pravdnika. Za vse je boljše, če popolnoma molčimo."

Connorsov nastop je na vse nas napravil globok vtisk; ne da bi izpregovorili besedo, smo čakali, da se vrne miss Wynn. Toda ta se sploh ni vrnila. Namesto nje je prišel neki sluga ter rekel: "Mrs. Maitland in miss Hortenza sta v sprejemnici ter prosita, naj pridejo gospodje tja."

Ošli smo iz knjižnice skozi dolg hodnik v sprejemnico. Dami sta naju čakali brezdomno precej nestrpno, in mrs. Parton naju je predstavila. Mrs. Maitland je bila okrogla, majhna blondina, navadnega tipa; videlo se ji je, s kakšnim trdom se je držala pokonci. Žalost ni škodovala njeni debelosti, čeprav se ji je pač poznalo, da je mnogo pretrpela. Ni imela pa narave, da bi obupala ali pa da bi zavrnila tolažbo; imela je materialen temperament.

Hortenza, njena hči, pa je bila drugačna. To se je tako dobro videlo, da sem moral pri prvem pogledu misliti, da je podobna očetu. Bila je srednje velikosti in delala je vtisk, da je morala biti v veselih, zdravih časih zelo krasno dekle; zdaj sta seveda žalost in beda škodovali vsej njeni zunanosti. V njenih očeh je žarela vročina, koža je postala upadla in rumena, le hektično rdeča maroga ji je gorela na licih. Mati in hči sta bili bogato oblečeni. In ker sva vedela kakšne bolesti sta pretrpeli, se je že vnaprej izražalo v najinih očeh gotovo spoštovanje. Ko naju je mrs. Parton predstavila, je začel Connors brez vseh formalitet in ozirav govoriti o zadevi. Sicer ni nikdar rad občeval z ženskami, vendar pa ga to ni nikdar oviralo v njegovih dolžnostih; o tem sem se še zdavnaj prepričal.

"Dobil sem pismo od vaše hčere, milostiva gospa," je začel ter se obrnil proti mrs. Maitland, kakor hitro sva sedela. "V tem pismu me je prosila za pomoč, in v istem zmislu se je obrnila na me mr. Vining — smem torej kar naravnost govoriti?"

"Rotim vas, storite to!"

Hči je odgovorila namesto matere. Connors je resno in mirno pogledal mlado damo, in njegov pogled ji je moral dati poguma, kajti mirno je vzdržala ta pogled.

"Mr. Vining je napram meni popolnoma odkrito govoril," je nadaljeval Connors, "toda odkar me je obiskal, je v našem krogu zopet umrla ena oseba. Kako dolgo ste poznali mrs. Garcio, milostiva gospa?"

"Da, odkar tukaj stanujemo," je odgovorila mrs. Maitland. "Stanovala je že v sosesčini, ko smo se semkaj priselili."

"Ker je dama mrtva, lahko prosto o njej govorimo," rekel Connors ter pogledal hčer. "Mrs. Garcia je prej nastopala kot somnambula, in kakor sem slišal, ste zelo mnogo z njo občevali. Ali je kdaj poskusila, vam prorokovati?"

— Mlada deklica je povesila oči.

"Govorite brez strahu," je pripomnil Connors ter ji dal že s svojim glasom poguma. "Morda vam lahko pomagam, ker poznam delovanje teh ljudi. Ali vam je rekla, da morate molčati?"

Podoba izza mladosti

Povest. Spisal Ivo Trošt

(Nadaljevanje.)

Po očetu ni žalovala mnogo; bil je okruten, strog svojim ljudem, a napram drugim — prava "slovenska ovca" — prepozni tepec, ki si v dolgih letih svojega bivanja v tem kraju ni znal priboriti niti toliko pravice, da bi domačini smatrali njegove otroke enakorodne svojim paglavcem.

Tisto popoldne, ko je zemlja zagrnila starega Zabredo, je sin navzlic britki izgubi čutil razliko pogreba bogatih vaščanov in malenkostno udeležbo, s a m o senco pogrebnih obredov, ko pokopujejo reveže. Torej neenako celo po smrti. Ali je tako uredil Stvarnik? Bridko je potohl Minka, ki mu je takoj razodela novi nauk, ki bodo po njem osrečeni vsi ljudje na zemlji, vsi, tudi ona, tudi France in mati.

Poslej je France spoštoval z vsem srcem gospoda Karla. Hotel je seči stvari sami do dna, je y nekoliko dneh. Jemal je Min-

ki knjige in časopise, se zariil pod streho na senu k oknu v visvih in čital, škripal z zobmi, mislil, se jezil in zopet čital in zopet škripal. Srce mu je bilo kakor največje klavirno v fužini. V prsih je vrelo, ga peklo in žgalo. Ne, tega ne more ohraniti zase! Začel je širiti novi nauk med tovariši Rezijani, pozneje med delavci na cesti in ga je slednjič razlagal kot moderni apostol kar pod lipo sredi vasi zbranim radovednežem, ki se jih ne manjka nikjer.

Toda nova iznajdba ni nudila na domačih tleh dovolj dela in uspehov preglašemu mladeniču. Može, ki so jim še danes mari državni in sploh človeštvu potrebni zakoni, so mu začeli stopati na pete in na prste, in France Zabredov se je umaknil tej preveliki pozornosti v mesto, kjer so mu bila plodovitejša tla in hvaležnejše poslušalstvo.

V tem času je sanjala Minka najslajše sanje svoje mladosti. Kakor šibki bršljan mogočni hrast, je njen duh objemal Martinića. Sorodni srci, kakor ni dvomila niti najmanj da sta, si nista šepetali o večni ljubezni, o večni zvestobi; to bi bilo po Martinićevem mnenju presebično. Sanjala sta o veliki ljubez-

Miss Maitland je očitno postajala vznemirjena. Ko smo nekoliko časa molče čakali, je prikinila z glavo.

"Zdaj razumem marsikaj," je nadaljeval Connors. "Če je to res, tedaj je govorila z vami o gotovih stvareh, ki se razen vas tudi drugih tičejo. Gotovo bi vam ne prepovedala govoriti o stvareh, ki so se nje osebno tikale. Menim, da vas je smrt te žene oprostila, da še nadalje pripisujete kakšen pomen njenim izrekom, če ste sploh kdaj to storili. — Toda jaz menim, miss Maitland, da gre zdaj za resnejše stvari nego za tajnosti, na katere ste po vašem mnenju vezani, ženska vas je menda ostrašila. Ali vam je najprej povedala slučaje smrti, ki so zadeli vašo rodbino?" Mr. Vining, mislim, da bi bilo dobro, če stopite na stran miss Maitlandove.

Mlado dekle se ni moglo več zdržati; krčevito je začela jokati in se tako tresti, da jo je mogla le roka skrbne matere ščititi ter je pridržati na njenem stolu. Tedaj pa se je Vining postavil na njeno stran, in tudi mrs. Parton ji je pomagala.

"Vidim, da imam prav," je nadaljeval Connors, ko se je ubožica nekoliko pomirila. "Zelo obžalujem, da sem vas tako zelo vznemiril, toda bo pozneje tem boljše. Pregnati hočemo oblake, da damo prosto pot jasni dnevni svetlobi."

Vining ga je hvaležno pogledal, in Connors je nadaljeval: "Ali vam je mrs. Garcia povedala, da bi mogli vi s svojim osebnim posredovanjem preprečiti to zlo? Ali vam je rekla, da bo vaša svojeglavost povzročila dogodke, ki so se pozneje v resnici dogodili?"

Mlada deklica je odinila od sebe roke, ki so jo obdajale in ščitile, ter vstala. S široko odprtimi očmi, iz katerih se je čitala neizrekljiva groza, je gledala Connorsa.

"Kako je mogoče, da to veste?" je vskliknila ter komaj dihal. "Ali vam je mrs. Garcia to povedala?"

"Ne; mr. Vining," je mirno odgovoril Connors. "To se pravi, on mi je toliko povedal, da sem mogel, ko sem vpošteval dejstva, pravilno sklepati. Ko ste nekoliko pretrpeli žalost za svojim očetom in svojima bratoma, ste se brezdomno jeli bati za svojo mater in mr. Vininga. V zvezi z nevarnostjo, ki je baje ta dva čakala, ste rabili izraz "ogroženo". Ali je mrs. Garcia grozila, da bosta ta dva umrla, če bi vi to ali ono dejanje storili ali opustili, dočim je vaša vest vendar nasprotovala tej zahtevi?"

Mlada deklica si je z rokama zakrila obraz ter se zgrudila na stol.

"Res je," je jecljala. "Neizrekljivo so me strašili. Imela sem čut, kakor da sem odgovorna za izgubo svojih dragih, in vendar nisem mogla drugače postopati. Nič drugega nisem želela, da tudi jaz umrjem."

"Vidim, da je vse tako, kakor sem si predstavljal; kajti drugače bi si tudi ne mogel razlagati vašega obnašanja. Seveda se vam ne more ničesar očitati, in hudodelka mora zdaj polagati račun o svojem delu pred sodnikom, pred katerega bomo vsi poklicani. Ker sta vaša mati in mr. Vining še živa, mrs. Garcia pa mrtva, vas prosim, da govorite odkrito in da nam ničesar več ne skrivate."

"Rekla je, da moram poročiti njenega sina," je skoraj neslišno rekla deklica.

"Kaj?" je zdaj s čudnim glasom vzkliknil Connors. In videl sem, da je zdaj on iznenađen.

"Prosim, oprostite," je rekel, ko se je še en trenutek obotavljal. "Tega nisem pričakoval."

(Dalje prihodnjič.)

WAACS Learn Technique of Using Gas Masks

One of the many things that members of the Women's Army Auxiliary Corps learn during training at Daytona Beach, Fla., is the technique of proper gas mask usage. The WAACS are shown going through close order drill wearing the necessary war gadgets. These young women will take over many of the jobs performed by men of the U. S. Army. This is an official U. S. Army photo.

ostalo vedno tako! Niti po smrti ne bi vprašala, če so nebesa.

Karel Martinić je pušil fino cigaretko, se ji smehljaj in sedajpasedaj pogledoval z istimi smehljajočimi se očmi v mračno brlečo svetilko na mizi: vedel je predobro, kaj osrečuje Minko, si čestital na sedanjih in zlasti bodočih uspehih, ji pogladil kodre s čela, poljubil črešnjevordeči ustnici in dejal: "Ti moja srčkana mala! Kako bi te mogel pozabiti na koncu sveta!"

"Ali misliš, da bi jaz pozabila tebe? Niti onkraj groba!"

"E, morda še bliže: v objemu krasnega ljubčka."

"Hi-hi-hi! Kako si siten! Ali nimam samo tebe, hudobnež?"

"Pa misliš, da ti bom za vedno? Kaj pa, če se jaz zagledam v kako rdečelasko? Svoboda vsepovsod: svobodna ljubezen!"

Umolknil je in nestrpno čakal, kaj poreče deklica, zakaj zdel se mu je primeren trenutek za tako poizkušnjo. To bo šele uspeh vseh uspehov, vreden svojega učitelja, vreden prebitega truda — dosežen namen podle duše, ki je uporabila deključjo neizkušnost v žrtev svoje strasti.

Da, Karel je bil res brat imovitega graščaka iz bližnjega trga. V mladosti je napravil svojo dedščino, naučil se ni ničesar in le po priprošnjah očetovih in materinih prijateljev dobil službo, ki ga je preživljala. Bratu zares telesno zelo podoben, mu ni bil v npravnosti prav nič.

Minka ni dolgo odgovorila, a on je komaj čakal, da vidi uspeh svojega dela in vnovič vprašal: "Kaj bi počela, ako bi me videla, da objemam drugo, no?"

"Iztrgala bi te iz njenih rok — tudi z zobmi."

"Ehe-he! Kaj pa, če bi bila ona druga — moja žena?"

Na toliko pokvarjenost človeškega srca ni mogla Minka misliti navzlic vsem ranam in suženjstvu sponam, ki jih je prizadejal človeški družbi denar — kapital. Za trenutek poparjena, se je hipoma in junaško zdr-

mila iz zadrege in rekla odločno, jasno: "Tudi nje!"

"O, ti moja mala nespametnica, ti," ji de ljubeznivo in ji nalaho pridvigne z dvema prstoma podbradek, da bi tem zlozlo neje poljubljaj ljubezni žejne ustnice in ji mogel prepričeval, neje zreti v lepe oči. "Ali tako umevaš svobodno ljubezen?"

"Nič drugače! Vsaka žena naj ljubi svojega moža, pa bodo svobodne vse."

"To je — sebičnost." Zabredovki, ki je že dolgo dremala v kotu, je molek zdrnil na tla, da se je vsled ropota hipomala zdrnila v dremotni omotici in vzdihnila nenadoma in nehoti: "Očenaš še za tiste duše, ki po svetu hodijo, pa nimajo pameti. Očenaš, kateri si v nebesih..."

Minka bi bila najrajša poprijela in nadaljevala molitev za materjo, tako silno so se ji smilile tiste duše, ki je mati nameravala moliti zanje. Kako ne? O, groza! Nocoj je spoznala, da je med tistimi dušami tudi ona sama in z njo njen doslej tako oboževani Karel. O ti prezgodnja slana! Zakaj si osmnila tako krasno razvito prezgodnje cvetje! Poparila si brezobzirno najlepše upe nje srca, uničila za vselej... Ali naj dopušča ona, da bi imel Karel še druge? Tega ne, pa tudi če je namesto svobode sebičnost za vse večne čase.

Kako srčno bi se razjokala sama nad seboj, nad strto, brez nadno mladostjo! Morda jo je pa hotel samo napeljati na to, kar namerava z njo, hotel jo samo izkušati! Morda!

Po klancu navzgor ropoče voz sosedovega Petra, voz, dobro znan tudi Martiniću. Preglednik se molče dvigne z ognjišča, na tihem stisne Minki ročico, jo poljubi mimogrede in v naglici, da se je že čudila toliki površnosti. In ona mu prvič ne vrne poljuba. "Moram oditi, prihaja drug vasovalec."

British Shell Knocks Out Tank

This extraordinary action photo was taken with a telephoto lens just as a British field gun dropped a shell beside a German tank in the Egyptian desert. The tank, disabled by a previous shot, made an easy target for the gunners. The photo was radiocast from Cairo to New York.

SLUŽBO DOBI

dekle zmoglo stenografije, stroje-pisja in knjigovodstva. Tedenska plača \$28.50.—Prijava naj se pri Jos. Triner Corp., 1333 South Ashland Ave., Chicago, Ill. —(Adm.)

MALO POJASNILA NAROČNI KOM PROSVETE

Zadnje čase prihajajo pritožbe zaradi počasnega ali nepravilnega dostavljanja Prosvete. Nekateri celo kritizirajo upravo radi tega, kot da mi ne skrbimo dovolj za to stvar, kar pa ni res. M skrbimo kolikor največ mogoče za hitrost in točnost odpošiljanja Prosvete. Ampak tu so zdaj druge razmere. Mi živimo v izrednih časih valod vojne in prošim, da bi naročniki to upoštevali in imeli malo potrpljenja. Za p mero naj navedemo del pisma, k smo ga prejeli iz gl. urada čikaške pošte, kjer pišejo med drugim tudi tole:

"Na tisoče izurjenih delavcev je v armadi in veliko poštnih radov je, katerim primanjkuje takih izvrševanih uslužbencev. Poleg tega je tudi zelo težko iz v nekaterih slučajih skoro nemogoče vzdrževati tovorne avtomobile in druge odpošiljavne potreščine. Transportacija vojni divizij in materiala je tudi povzročila veliko nerednost med poštnimi vlaki."

Vse to pa bo še bolj neredno radi večjega potovanja in prevažanja med prihajajočo bojično sezono. Trud za najboljšo izpolnitev našega dela bo neobhodno potreben od vsakega člana poštnega urada, ako hočemo, da bomo obdržali naš izvedljiv rekord v opravi pošte za bojične pramke. Torej prosimo za sodelovanje in malo potrpljenja."

Iz tega je precej razvidno, odkod prihajajo poteškoče. Voletega apeliramo na naše naročnike za potrpljenje in pa, da na takoj obvestijo o spremembi svojih naslovov. Skupno in spo razumno bomo to najlepše izvršili. PHILIP GODINA, upravitelj

Zdelo se ji je, kakor da je Karel Martinić došel šele včeraj v deželo in da odhaja sedajle prvič od nje iz hiše. O, da bi bilo to res!

(Dalje prihodnjič.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno aglacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI!

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

. Cene smerne, anijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue

Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri asementu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrut, države in Kanado \$6.00	Za Cicezo in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 8.60	2 tednika in 5.10
3 tednika in 2.40	3 tednika in 2.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$

1. Ime Čl. društva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. društva št.

3. Čl. društva št.

4. Čl. društva št.

5. Čl. društva št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐